DIAMO, státní podnik
ředitelství s. p.
Máchova 201
471 27 Stráž pod Ralskem

Rozhovor s náměstkem ředitele DIAMO o aktuálním stavu sanace v Hustopečích nad Bečvou

Na otázky odpovídá náměstek pro ekologii a sanaci, Mgr. František Toman, Ph.D.

Pane náměstku, jakou nabídku jste majitelům pozemků dotčených havárií vlaku s benzenem učinili?

V současné době preferujeme uzavření smlouvy o užívání pozemku a zajištění souhlasu se vstupy na pozemek a provádění sanace.

Na jaké limity budete pozemky čistit? Bude možné je pak normálně využívat?

Naším cílem je vyčistit většinu pozemků na takovou úroveň, aby po ukončení prací nebyl nijak omezen způsob jejich dosavadního užívání.

Jaké sanační práce a činnosti se na lokalitě realizují?

Aktuálně na lokalitě provádíme celou řadu klíčových činností, od trvalého čerpání podzemní vody a zachycování benzenu na uhlíkových filtrech až po budování dalších doplňkových sanačních a monitorovacích vrtů. Situaci máme pod neustálou kontrolou díky průběžnému měření kvality vod i ovzduší a bedlivě sledujeme výskyt volného benzenu přímo ve vrtech. Kromě standardních postupů využíváme i moderní metody, jako je chemická oxidace peroxidem vodíku, odborně nazývaná ISCO, a mohu potvrdit, že máme za sebou také úspěšný test ventingu, tedy řízeného odvětrávání svrchních vrstev půdy. V nejbližších týdnech zahájíme biodegradaci.

Kdy začne druhá etapa sanace?

Sanační práce probíhají a do 31. srpna 2026 budou probíhat podle schváleného havarijně sanačního projektu pro I. etapu. Zahájení II. etapy sanace je plánováno na 2. pololetí 2026.

Co se bude dít po uplynutí prvních tří let?

Průběžně vyhodnocujeme efektivitu prací. Před uplynutím stanovené doby rozhodneme na základě výsledků o dalším postupu – je možné, že na části pozemků sanaci ukončíme. Co se týká smluv, DIAMO vstoupí do jednání s vlastníky šest měsíců před koncem jejich platnosti. Budeme jednat buď o prodloužení, nebo o případném odkupu pozemku naším podnikem.

Mnoho majitelů zajímá praktická věc: zůstane na jejich pozemku po ukončení prací Larsenova stěna nebo vrty?

Sanace je dynamický proces, který se neustále přizpůsobuje aktuálnímu stavu znečištění. V tuto chvíli nelze s konečnou platností určit, které technické prvky bude možné v budoucnu odstranit. O konečném stavu budeme majitele včas informovat na základě aktuálního posouzení vývoje sanace a šíření kontaminace.

Objevují se názory, že se benzen rozloží sám a sanace nemá smysl. Jeden komentář dokonce uvádí, že benzen se v horních vrstvách neudrží déle než pár měsíců a DIAMO chce jen vydělat na „neexistující havárii“. Co na to říkáte?

Benzen je relativně stabilní molekula (je to dáno jeho strukturou – jedná se o aromatickou sloučeninu, která má delokalizované „pí“ elektrony – tedy sdílené ve všech vazbách, tedy v tomto uspořádání velmi nízkou energii molekuly). Kdyby se benzen měl za pár měsíců sám rozložit, nemuseli bychom nyní, více než rok po havárii, vlastně nic řešit. Ale ono tomu tak není. Dnes máme v izolované oblasti v podzemní vodě koncentrace benzenu převyšující 10 000krát limity. Máme ověřeno, že na nízké koncentrace, přibližně kolem 100 mg/l, už bychom mohli nasadit biodegradaci, tedy rozklad pomocí mikroorganismů. Ale při vyšších koncentracích je benzen toxický i pro ně, a ani ony nepřežijí. Proto nelze spoléhat na samovolný rozklad a sanace je tedy naprosto nezbytná.

Pojďme k číslům. Kolik benzenu se již podařilo odstranit a kolik ho v zemi ještě zbývá?

V době havárie vlak přepravoval 1 020 tun benzenu. Po odečtení množství, které hasiči odčerpali nebo které shořelo, vychází, že do půdy uniklo cca 260 tun. K dnešnímu dni se nám stávajícími technologiemi podařilo ze zasaženého území odstranit bezmála 160 tun benzenu.

Proč nabízíte finanční náhradu právě 1,50 Kč za m² za rok?

Tato částka vychází z odborného posouzení pro užívání pozemků. Jako státní podnik nakládáme s veřejnými prostředky a jsme povinni postupovat jako řádní hospodáři. Částka je stanovena tak, aby odpovídala tržním standardům v dané lokalitě a typu využití.

Nabízíte také odškodnění za vzniklou škodu?

DIAMO má vládním usnesením uloženu povinnost provádět sanaci, nikoliv vyplácet odškodnění za havárii. Nárok na náhradu škody by měli majitelé primárně uplatňovat u viníka havárie.

DIAMO působí v lokalitě už od listopadu. Mohou lidé dostat náhradu zpětně i za toto období?

Ke zpětným náhradám nepřistupujeme, neboť od listopadu až do zahájení II. etapy sanace zde působíme na základě režimu akutního odstranění škody, převzatého od Správy železnic. Toto období je nutno uplatňovat v rámci náhrady škody za původcem škody. My nabízíme platbu již od uzavření smlouvy, nikoli až od zahájení II. etapy, jako vstřícnost vlastníkům, kteří se s námi chtějí dohodnout rychleji a tím nám umožní rychlejší postup v sanaci.

Pokud chce někdo pozemek prodat hned, proč ho neodkoupíte nyní?

K odkupům budeme přistupovat v další fázi, až bude zcela jasné, které pozemky a v jakém rozsahu budou pro dokončení sanace klíčové. Předpokládáme, že za 3letou dobu sanace, pro kterou nyní uzavíráme smlouvy o užívání pozemků, se potřebná plocha oproti nyní zasmluvňované bude zmenšovat. Případný výkup se tak bude týkat nezbytně nutného rozsahu potřebných pozemků. Stále musíme mít na paměti 2 hlediska – zajistit si potřebnou plochu pro sanace a zároveň vykoupit jen takový rozsah, který bude pro sanace potřebný, neboť výkup by byl realizován z veřejných prostředků, a i k tomuto problému musíme přistupovat s péčí řádného hospodáře.

Co se stane, když vlastník smlouvu o pronájmu nepodepíše?

Bez smlouvy nemůžeme vyplatit náhradu. Jelikož sanaci není možné přerušit, a nebo nějak zpomalit, museli bychom hledat taková opatření, zejména v technické oblasti, abychom se bez

těchto pozemků obešli Naším cílem je ale dohoda a ochrana majetku vlastníků. Veřím, že naprostá většina majitelů naši činnost kvituje s povděkem, ví, že vyčištění pozemků je v jejich zájmu a podepsáním 3leté smlouvy nic neztrácí, o nic nepřichází. Majetek jim stále zůstává ve vlastnictví.

Jak je na tom financování celé akce?

Od 1. listopadu 2025 do konce února 2026 vynaložilo DIAMO na tento projekt celkem 41 433 766 Kč. Aktuálně máme ze strany MPO schváleno využití výnosů ze ZNHČ. Pro příští rok předpokládáme vyčlenění zdrojů přímo ze státního rozpočtu.

Kde mohou lidé najít aktuální informace o tom, co se na jejich pozemku děje?

Veškeré aktuální informace o průběhu sanačních prací a dosažených výsledcích včetně výsledků monitoringu životního prostředí je možné získat na Úřadu městyse Hustopeče nad Bečvou, který je o stavu a vývoji prací na lokalitě pravidelně informován. Informace je rovněž dostupná na webových stránkách úřadu odkaz zde. Vlastníci dotčených pozemků mohou rovněž po dohodě se zástupci sanační firmy požádat o informace případně o umožnění prohlídky svého majetku přímo na lokalitě.